

Günlük Yaşam ve Sosyal Beceri Öğretimi

Video model

- ▶ Canlı model yerine video teyp kullanılan ve öğretilmesi amaçlanan becerinin tüm basamaklarının öğretim öncesinde video teypten izletilmesi ile sunulan bilimsel dayanaklı uygulamalardan biridir.
- ▶ Gözleyerek öğrenmeye dayanır
 - ▶ Model olma
 - ▶ Taklit etme

Modelin bir davranışı sergilemesi, modelin bu performansının diğer bir kişi yani gözleyen için ipucu oluşturması ve gözleyen kişinin davranışı taklit etmesi ile gerçekleşen bir süreç

- a) Videoyla model olma
- b) Videoyla geri bildirim
- c) Video ile ipucu
- d) Bilgisayar destekli video öğretimi

Videoyla model olma

- ▶ Videoyla model olma: özel gereksinimli öğrencinin bir becerinin tüm alt basamaklarının bir akran, yetişkin ya da kendisi tarafından sergilendiği video kayıtları izlemesi ve ardından bu davranışları tekrar etmesi sürecidir.
- ▶ Öğrencinin kendi bakış açısından çekilebilir

Videoyla geribildirim

- ▶ Özel gereksinimli öğrencinin hedef davranışı sergilerken çekilen görüntülerinden hatalı tepkileri silinmez ve öğrencinin hatalı tepkilerinin yer aldığı video görüntülerinden kendi performansını izlemesi sağlanır.
- ▶ Bu yöntem ile özel gereksinimli öğrenci videodan kendi performansını izleme yanlış tepkileri ve doğru tepkileri ayırt etme fırsatı bulur.

Video ile ipucu

- ▶ Özel gereksinimli öğrenciye hedef davranışı ya da hedef davranışı oluşturan basamakları yerine getirmesi için program tarafından ipucu verilir ve öğrencinin hedef davranışı sergilemesi sağlanır.
- ▶ Öğrenci videoyu seyrederken video programının verdiği ipucuna bağlı olarak hemen tepkide bulunma fırsatı kazanır.

Bilgisayar destekli video öğretimi

- ▶ Metinlerin, grafiklerin, animasyonların, sesin, müziğin, slaytların, filmlerin ve hareketli çekimlerin tek bir sistem içinde sunulduğu uygulamaları içerir.
- ▶ Etkileşimli programlar da kullanılabilir.

Aşamaları

1. Hedef davranışları seçme ve tanımlama
2. Gerekli izinleri alma
3. Ebeveyn ile görüřme ve öęrenciyi gözleme
4. Modelleri seęme ve eęitme
5. Videoların çekimi

Aşamaları (devam)

6. Başlama düzeyi verileri toplama
7. Videoyu izlettirme
8. Uygulama verisi toplama ve grafik çizme
9. İzleme ve genelleme

Videoların çekimi

Aşamaları:

Senaryoların hazırlanması

Araç gereç ve ortamın hazırlanması

Hedef davranışların kaydedilmesi

Dikkat edilecek hususlar:

- ▶ Modelin davranışı olabildiğince doğal olmalıdır
- ▶ Görüntü akışı normal hızda olmalıdır
- ▶ Videonun süresi uygun olmalıdır (3-5 dk)
- ▶ Eğer iletişim becerileri yetersiz olan bir öğrenci ile çalışılıyorsa anlaşılabilirliği sağlamak için duraklamalara yer verilmelidir
- ▶ Hedef davranış çok karmaşıksa beceri küçük basamaklara bölünmeli, net bir biçimde sergilenmeli, gerektiğinde pekiştirici ve ipucu sunulmalıdır

Etkinlik temelli öğretim

- ▶ Uygulamalı davranış analizi ilkelerini doğal ortamlarda, doğal olarak ortaya çıkan davranış öncesi ve sonrası uyaranlar aracılığıyla kullanmaktadır.
- ▶ 4 ögesi
 - ▶ Etkinlikleri öğrencinin ilgilerini dikkate alarak seçme
 - ▶ Öğrencinin bireysel amaçlarını rutinlerin, planlanmış etkinliklerin ya da öğrenci tarafından başlatılan etkinliklerin içerisine gömerek öğretme
 - ▶ Çevre ve davranışla doğal ve anlamlı bir ilişki içinde olan davranış öncesi ve sonrası uyaranları/pekiştireçleri kullanma

► Günlük rutinlerin ğretim amaçlı kullanılması

- Okula geliş/okuldan ayrılış
- Hoř geldin etkinlikleri
- Yemek/kahvaltı etkinlikleri
- Masa bařı etkinlikleri

- ▶ Öğrenci için amaç belirleme
- ▶ Başlama düzeyinin belirlenmesi
 - ▶ Öğrencinin, gün içinde belirlenen hedef davranışı yapmaya gereksinim duyacağı ortamların ya da olası durumların neler olabileceğinin belirlenmesi
 - ▶ Öğrencinin bu ortamlarda katılacağı etkinliklerin belirlenmesi
 - ▶ Öğrencinin bu etkinliklere birlikte katılacağı kişilerin belirlenmesi
 - ▶ Öğrencinin bu etkinliklerde başarısını azaltan sosyal yetersizliklerin neler olabileceğinin belirlenmesi

- ▶ Öğretimsel denemelerin sayısını belirleme
 - ▶ Beceriler spontan mı gelişecek?
 - ▶ Planlı olarak etkinlikler içerisine gömülmeli
- ▶ Öğretim planının hazırlanması
 - ▶ Uygun örneklerin seçilmesi
 - ▶ Öğretim için uygun ortamın ve araç gereçlerin hazırlanması
 - ▶ Öğretimsel örneklerin sıralanması
 - ▶ Yardımcı bir stratejinin belirlenmesi sürecinin ayrıntılı olarak yazılması

Oyunun öğretim amaçlı kullanılması

- ▶ Planlanmış oyun etkinlikleri
- ▶ Oyun türleri
 - ▶ Araştırıcı ve manipülatif
 - ▶ Yapı ve inşa oyunları
 - ▶ Hayali oyunlar
 - ▶ Kurallı oyunlar

Sosyal öyküler

- ▶ Sosyal hikayeler; bir durum, beceri veya kavramı sosyal ipuçları, farklı bakış açıları ve genel olarak kabul gören davranışları/tepkileri içerecek şekilde açıklayan resimli ve/veya yazılı öykülerdir.
- ▶ Başka bir deyişle, otizmlili çocukların sosyal durumları anlayabilmesi, yeni bazen de kafa karıştırıcı sosyal deneyimleri için yardım sağlayan kısa, bireyselleştirilmiş hikayelerdir.

- Sosyal hikayelerin amacı, doğru sosyal bilgileri okuyucusuna kolayca anlayabileceği şekilde sunmaktır. Ancak sosyal hikayeler doğrudan bireyin davranışlarını değiştirmeyi amaçlamamakla birlikte kişi olayları ve kendisinden beklenen davranışları daha iyi anladığı zaman toplum tarafından kabul gören tepkilerinin de artması beklenmektedir. Sosyal hikayelerin çocuğa özgü olarak yazılması, gelişim düzeyine uygun olması iki ile beş cümle arasında yazılması ve bir veya daha fazla resim içermesi gerekmektedir. Hikayelerin dört farklı cümle yapısında olması gerektiği belirtilmektedir

- Bu cümleler *a) betimleyici cümleler*, hikayenin sosyal bağlamına başka bir deyişle geçtiği yer, içinde yer alan kişiler ve olaylara ilişkin bilgi veren cümleler, *b) yönerge verici cümleler*, öğrenciye ne yapması gerektiğini ifade eden cümleler, *c) bakış açısını açıklayan cümleler*, olayda yer alan kişilerin duygu, düşünce ve inançlarını ifade eden cümleler ile *d) doğrulayıcı cümleler*, öykünün genel amacını destekleyen ve öyküde anlatılmak istenenleri vurgulayan cümlelerdir.

- ▶ Sosyal öykülerde cümle oranları
- ▶ Temel sosyal öykü
 - ▶ 0-1 parçalı ya da tam cümle → yönlendirici cümle
 - ▶ 2-5 parçalı ya da tam cümle → betimleyici
 - ▶ Yansıtıcı ve /veya doğrulayıcı cümle
- ▶ Tam sosyal öykü
 - ▶ 0-1 parçalı ya da tam cümle → yönlendirici ya da kontrol cümlesi
 - ▶ 2-5 parçalı ya da tam cümle → betimleyici, yansıtıcı
 - ▶ Doğrulayıcı ya da işbirlikçi cümle

► KAYNAK

Tekin-İftar, E. (2014). Otizm Spektrum Bozukluđu Olan Çocuklar ve Eđitimleri

Vuran, S. (2012). Sosyal Yeterliliklerin Geliştirilmesi. Ankara: Vize Yayıncılık